

Zorgplan Natuur en Landschap 2023-2030

Auteur: John van den Berg

Datum: oktober 2022

INHOUDSOPGAVE

● Inleiding	3
● 1. Landschap	4
● 2. Soortenbescherming	6
● 3. Educatie	7
● 4. BurgerParticipatie	10
● 5. Participatie bedrijven	12

INLEIDING

Gemeente Maasgouw is een aantrekkelijke gemeente om te wonen, werken en recreëren. Doel van dit zorgplan is om de aantrekkelijkheid van de gemeente Maasgouw samen met inwoners nog verder te vergroten.

Samen werken we aan een aantrekkelijk landschap dat dat bijdraagt aan het welzijn van de inwoners van Maasgouw. Een beter leefklimaat, gezondheid en herstel cultuurhistorische waarden en het herstel van biodiversiteit.

Leidend principe zijn hierbij de door de gemeente omarmde duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties.

Het zorgplan bestaat uit meerdere bouwstenen. Het herstel van het cultuurlandschap rondom de kernen. Soortenbescherming van diverse karakteristieke diersoorten. Vergroten van bewustwording van het belang van een gezonde leefomgeving door educatie en voorlichting. En tenslotte het stimuleren en ondersteunen van inwoners én bedrijven om zich actief in willen zetten voor onze leefomgeving. Deze bouwstenen dragen elk afzonderlijk bij aan een kwaliteitsimpuls voor natuur en landschap. Ze worden in samenhang en waar mogelijk, gecombineerd met elkaar uitgevoerd zodat de afzonderlijke onderdelen van dit plan elkaar kunnen versterken.

Pruimendag Ohé en Laak: samen werken aan een mooier Maasgouw

1. LANDSCHAP

1.1 Aanplantregeling

Inwoners identificeren zich met het landschap waarin ze wonen en blijken er aan bij te willen dragen het landschap te behouden en herstellen. De oude aanplantregeling onder de vlag van het IKL heeft de afgelopen jaren zijn waarde bewezen. Tal van landschapselementen zijn aangelegd of hersteld.

In bijlage 1 is een nieuwe aanplantregeling voor de gemeente Maasgouw opgenomen. Deze aanplantregeling voorziet in voorlichting en communicatie over het belang van landschapskwaliteit. En ondersteunt particuliere grondeigenaren die een bijdrage willen leveren aan landschapsherstel. Zo dragen we samen met inwoners bij aan een aantrekkelijke leefomgeving.

Hoogstambomen en hagen Notenbeemd Thorn

De regeling voorziet in het ondersteunen van particulieren door advies, instructies voor aanplant en beheer en het beschikbaar stellen van plantmateriaal en overige materialen voor de aanleg en het onderhoud van landschapselementen in het buitengebied en dorpsmantels. Voorbeelden van landschapselementen die gerealiseerd worden zijn hagen, lanen, houtsingels, knotbomen en hoogstamboomgaarden.

De regeling voorziet in een eigen bijdrage van deelnemers van €400 per deelnemer. Hiervoor krijgt de deelnemer advies, een ontwerp en wordt plantmateriaal met een maximale waarde van €1.350 geleverd. Deelnemers verplichten zich om deel te nemen aan kennisbijeenkomsten en de instandhouding van de aanplant gedurende een periode van minimaal tien jaar.

Uitgangspunt is realisatie van landschapselementen op gronden van derden. In voorkomende gevallen kan de aanleg ook plaatsvinden op gronden in eigendom van de gemeente.

Doel is tien aanplantlocaties per jaar te realiseren.

De regeling is bijgevoegd als bijlage 2 van dit document.

1.2 Landschapspoorten

Als aanvulling op de aanplantregeling faciliteert de gemeente de aanleg van zogenaamde landschapspoorten. Houten poorten met daarop de naam van een oud of gebruikelijk lokaal toponiem. De poorten worden beschikbaar gesteld door de gemeente. Zo draagt de gemeente bij aan een aantrekkelijk landschap en wordt de lokale kennis van de eigen omgeving 'en betrokkenheid van de inwoners met het landschap waarin ze wonen, vergroot. Kosten per landschapspoort van €800. Van deelnemers wordt een eigen bijdrage van €250 verwacht.

Doel is vijf landschapspoorten per jaar te realiseren.

1.3 Agrarisch natuurbeheer

De landbouw is in een transitie naar circulaire, duurzame landbouw. Coöperatie Natuurrijk Limburg is een coöperatie van grondgebruikers die landbouwgronden bewerken. Zij stimuleert natuurinclusieve landbouw, biodiversiteit in balans met de kwaliteitsverbeteringen voor bodem, water, lucht, klimaat, landschap en leefmilieu. Via diverse zogenaamde pakketten worden afspraken gemaakt met grondgebruikers over het beheer van landschapselementen, weilanden en akkers. Hiervoor ontvangen deelnemers een vergoeding uit de provinciale regeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Door als gemeente hierin te participeren, wordt de landbouwtransitie versneld en kan de gemeente sturen in de impuls voor natuur en landschap in de gemeente Maasgouw.

Doel is jaarlijks 4 hectare agrarisch natuur en landschapsbeheer te faciliteren in de gemeente Maasgouw als aanvulling op de provinciale ambities. Dit kan door te participeren in regelingen voor bijvoorbeeld akker- en weidevogels of regelingen voor kruidenrijke akkerranden.

Akkerrand Weide Steeg Ohé en Laak

2. SOORTENBESCHERMING

Met het soortenprogramma zetten we ons in voor soorten die karakteristiek zijn voor Maasgouw. We proberen inwoners enthousiast te maken voor de bescherming van deze soorten. Het zijn de ambassadeurs van ons kleinschalige cultuurlandschap.

2.1 Faunavoorzieningen

Gemeente is eigenaar van circa 15 faunapassages voor bevers, dassen en overige marterachtigen. Deze en de bijbehorende rasters en overige voorzieningen moeten jaarlijks gecontroleerd worden. Op basis hiervan wordt een werklijst opgesteld die vervolgens in samenspraak met de het Team BOR van de gemeente wordt uitgevoerd.

Dassenpassage Panheelderbeek Wessum

2.2 Nestkasten

Inwoners kunnen een bijdrage leveren aan het herstel van populaties van enkele karakteristieke soorten die leven in en rondom de kernen. Zo dragen we bij aan het herstel van ons karakteristieke kleinschalige cultuurlandschap rondom onze kernen en dragen we bij aan aantrekkelijk landschap voor mens en dier.

Hierbij wordt samengewerkt met lokale werkgroepen. Zo dragen we niet alleen bij aan het herstel van deze populaties maar versterken we ook de bewustwording van het belang van de instandhouding van het kleinschalig cultuurlandschap. Karakteristieke soorten zijn bijvoorbeeld steenuil, torenvalk, huis- en oeverwaluw, egel, eekhoorn en vleermuizen. Jaarlijks wordt een programma opgesteld voor één of meerdere van deze soorten.

Bosuil

2.3 Educatie

Er is wereldwijd veel onderzoek gedaan naar de positieve effecten van groen en natuur op gezondheid. De positieve effecten blijken groot te zijn. Contact met groen zorgt voor minder stress en een groter geluksgevoel. Het bevordert creativiteit en geeft aanleiding voor bewegen en ontmoeten. En het mooie is dat natuur en landschap er gewoon voor iedereen is. Maar daar schuilt ook een gevaar in. Het is niet vanzelfsprekendheid dat natuur en landschap voor iedereen beschikbaar blijft. Door ruimtelijke ontwikkelingen of achterstallig beheer kunnen landschappelijke en ecologische kwaliteiten verdwijnen. Educatie maakt daarom een belangrijk onderdeel uit van dit plan.

2.4 Schooltuinen

Gemeente Maasgouw ondersteunt scholen bij de inrichting en het beheer van schooltuinen. Kinderen leren groenten kweken en komen zo letterlijk in aanraking met de aarde. Doel is bewustwording over voedsel te vergroten.

Scholen worden gestimuleerd en ondersteund schooltuinen aan te leggen. Klassen en vrijwilligers die de scholen helpen, worden ondersteund met externe begeleiding.

Het programma schooltuinen is onderdeel van het Milieujaarprogramma. Het heeft daarom geen financiële consequenties voor dit zorgplan. Het wordt wel in samenhang met andere onderdelen uit dit plan aan de scholen aangeboden.

Schooltuin Sint Martinusschool Beegden

2.5 Natuurwerkdagen basisscholen

Elke school krijgt het aanbod om samen met een (combinatie)klas een middag of ochtend te werken in de natuur. Zo dragen de kinderen bij aan het behoud van onze natuur. De belangrijkste doelen zijn echter voor het kweken van bewustwording dat natuur niet vanzelfsprekend is en dat kinderen in aanraking komen met de natuur. Kinderen vervreemden namelijk steeds meer van de natuur. Werkdagen nodigen uit de natuur in te gaan.

Natuurwerkdag De Sleije Heel

2.6 Lessen biodiversiteit basisscholen

In 2022 heeft de kinderraad van de gemeente Maasgouw een voorstel aangenomen om de scholen lessen aan te bieden over het thema biodiversiteit. Alle scholen hebben kruiden doorgezaaid en zo gazons omgevormd naar kruidenrijke graslanden. Onderdeel van dit plan was communicatie van de kinderen met mensen in de omgeving

van gazons die werden omgevormd. Dit project was mede daarom, succesvol. Het heeft een grote educatieve waarden en draagt daarom sterk bij aan bewustwording en herstel biodiversiteit. Op deze lessen zal een vervolg worden gegeven.

Biodiversiteit Sint Martinusschool Beegden

2.7 Boomfeestdagen

Gemeente Maasgouw organiseert jaarlijks boomfeestdagen om het belang van bomen in de leefomgeving uit te dragen. Deze dagen worden in samenspraak met team BOR georganiseerd. Kosten voor de aanplant van bomen worden gedekt uit reguliere middelen. Alle bijkomende kosten zijn opgenomen in het milieujaarprogramma. De kosten voor de boomfeestdagen drukken derhalve niet op het zorgplan maar worden wel in samenhang met de overige onderdelen van dit plan aan de scholen aangeboden.

Boomfeestdag kasteel Nederhoven Beegden

2.8 Cursus biodiversiteit

Veel plantsoenen, wadi's en dergelijke worden in de gemeente Maasgouw ecologisch beheerd. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan het uitgangspunt van het groenbeleid: "aangeharkt waar het moet, ecologisch waar het kan".

Uit een (beperkt) onderzoek in 2021 bleken maar liefst 120 soorten wilde bijen voor te komen in acht bermen, grasvelden en wadi's die eigendom zijn van de gemeente. Dat is maar liefst een derde van alle soorten bijen die in Nederland voorkomen. Ecologisch beheer blijkt dus te werken. Maasgouw draagt substantieel bij aan het herstel van biodiversiteit in Nederland.

Toch blijkt nog niet iedereen overtuigd van de meerwaarde van ecologisch beheer. Onder andere het minder maaien van gazons en het omvormen van gazons naar kruidenrijke graslanden. Daarom blijft educatie en voorlichting ook voor volwassenen een belangrijk aandachtspunt.

In samenwerking met lokale milieugroeperingen wordt een insecten- en /of plantencursus opgezet met als doel zoveel mogelijk inwoners kennis te laten maken met nut en noodzaak van het herstel van biodiversiteit. Cursisten kunnen als het ware ambassadeurs worden van ecologisch beheer van de gemeente Maasgouw.

2.9 Snoeicursus hoogstam

In verschillende dorpen zijn werkgroepen actief die zich inzetten voor het onderhoud van hoogstambomen in de verschillende kernen. Bijvoorbeeld de boomgaarden van Walburg en de Meersekamp in Stevensweert, Notenbeemd en Panheeldersteeg in Thorn en de boomgaard bij het zorgcentrum in Beegden.

De diverse werkgroepen moeten begeleid worden. Niet alleen om de nodige vakkennis over te dragen. Ook om de veiligheidsaspecten van werken op hoogte onder de aandacht te brengen.

Alle werkgroepen krijgen begeleiding bij hun werkzaamheden.

Snoeicursus Meersekamp Stevensweert

3. BURGERPARTICIPATIE

3.1 Natuurwerkdagen vrijwilligers

Diverse werkgroepen zoals de werkgroep Vrienden van de Beegderheide zetten zich in voor het behoud van natuur. Deze werkgroepen worden ondersteunt door materieel (zagen, helmen, takkenscharen etc.) dat de gemeente speciaal voor deze werkdagen ter beschikking stelt en de kosten voor koffie, vlaai et cetera te vergoeden.

Werkgroep Vrienden van de Beegderheide

3.2 Dorpsgaarden

De afgelopen jaren hebben enkele lokale werkgroepen het initiatief genomen dorpsgaarden aan te leggen. Bijvoorbeeld de Dorpsbongerd in Heel en aan de Notenbeemd in Thorn. Deze dorpsgaarden zijn oases in rust en koelte in de kernen. Ze stimuleren ontmoeten en bewegen en dragen zo bij aan sociale cohesie. De bestaande dorpsgaarden worden ondersteund met deskundige begeleiding en materiaalkosten. Indien daartoe initiatieven zijn, wordt de aanleg van nieuwe dorpsgaarden ondersteund.

Werkgroep dorpsgaard Notenbeemd Thorn

3.3 soortenwerkgroepen

In Maasgouw zijn onder andere een dassen-, padden- en steenuilwerkgroep actief. Vrijwilligers zetten zich in om deze soorten te beschermen. Dit doen zij door het voorkomen van deze soorten in kaart te brengen. En door maatregelen te nemen. Bijvoorbeeld overzetacties voor amfibieën, het ringen van steenuilen en het registreren van verkeersslachtoffers van onder andere dassen en bevers.

Door deze werkgroepen actief te ondersteunen helpen we deze soorten én zijn we op de hoogte van de verspreiding en de ontwikkeling van deze soorten. Door deze samenwerking met vrijwilligers helpen we niet alleen deze soorten maar voorkomen we bovendien missers bij ruimtelijke ontwikkelingen en beheersmaatregelen.

Dassenwerkgroep Maasgouw

3.4 Biodiversiteit particuliere tuinen

In 2022 is gestart met een project om particuliere tuinen te vergroenen. Doel is klimaatadaptatie. Met name hittestress tegen gaan en het afkoppelen van regenwater. Dit project kan worden verbreed door particulieren ook te verleiden een bijdrage te leveren aan het herstel van biodiversiteit. Door het toepassen van gebiedseigen en inheemse beplantingen in tuinen.

4. PARTICIPATIE BEDRIJVEN

4.1 Biodiversiteit op bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen zijn over het algemeen niet erg groen. Het zijn vaak hitte-eilanden. Toch kunnen ook bedrijventerreinen wel degelijk bijdragen aan herstel biodiversiteit. Dat blijkt wel uit de waarneming van de stadsmaskerbij (*Hylaeus punctatus*) in juli 2022. Deze bijensoort werd gevonden in een, op het oog, onbeduidend bermje op het industrieterrein van Panheel. Dit is de eerste waarneming van deze soort in Nederland. Daaruit blijkt dat het ook op bedrijventerreinen wel degelijk mogelijk is een bijdrage te leveren aan herstel biodiversiteit en verkoeling. Bovendien sluit dit aan om het streven van veel bedrijven om maatschappelijk verantwoord te ondernemen.

Bedrijven worden actief benaderd om samen met de gemeente de mogelijkheden te verkennen om te vergroenen.

Ecologisch beheerde berm bedrijventerrein Koeweide Maasbracht

4.2 Samenwerking PSW

Een werkploeg van Pedagogisch sociaal werk zet zich in voor het open houden van de heideterreinen op de Beegderheide. Dat wordt gedaan in samenwerking met de herder die het gebied beheert. De

Beegderheide